

УДК 351:655.1

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2023-6-72-81>

Качмар Сергій,
аспірант кафедри управління та бізнес-адміністрування, Інститут післядипломної та довузівської підготовки Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

Kachmar Serhii,
Postgraduate student of Department of Management and Business Administration, Institute of Graduate Studies and Pre-university Education of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-8519-447X>✉ serg_if@ua.fm

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНІЙ СФЕРІ

STATE POLICY IN THE PUBLISHING AND PRINTING SPHERE

Анотація. У статті досліджено роль державного управління та контролю в розвитку національних економічних секторів, зосереджуючись на видавничо-поліграфічній сфері в Україні. Автори розглядають як державна підтримка формується на основі специфіки ринкових умов, соціально-економічних змін та встановлених пріоритетів національними регуляторами. Основна увага приділяється знаходженню балансу між поточними потребами підприємств та довготривалою стратегією сталого розвитку, основою на інноваціях і справедливому розподілі ресурсів. Нестабільність у функціонуванні галузевих суб'єктів господарювання через відсутність ефективної державної підтримки в Україні призводить до погіршення їхніх робочих показників та занепаду державних та комунальних підприємств. Стаття закликає до розробки якісної системи ціноутворення, яка б враховувала потреби і платоспроможність споживачів, а також забезпечувала б покриття витрат та прибутковість підприємств. Автори звертають увагу на важливість розвитку співпраці між видавництвами, поліграфічними підприємствами, оптово-роздрібними мережами, а також підвищення рівня інноваційності і якості продукції. Наголошується на важливості інтеграції України в європейський контекст, що передбачає адаптацію національного законодавства до європейських стандартів та врахування інституційних факторів при розробці державної підтримки. Запропоновано шляхи створення інституціональних критеріїв державної підтримки, включаючи субсидування випуску тиражів, пільгове оподаткування, враховуючи економічні показники підприємств.

Розроблено рекомендації щодо комплексних підходів до підтримки розвитку вітчизняних електронних видань, їх інтеграції у цифрову бібліотеку, розвитку співпраці з іноземними клієнтами та подання грантових заявок до європейських інституцій. Завершується стаття підкресленням ролі координації роботи різних державних органів у розвитку видавничо-поліграфічного сектору та необхідності інтегрованого підходу до реалізації державної політики у цій сфері.

Ключові слова: держана політика, видавничо-поліграфічна сфера, модель державної підтримки, інституціональні критерії, стратегія довгострокового розвитку.

Abstract. The article examines the role of state management and control in the development of national economic sectors, focusing on the publishing and printing industry in Ukraine. The authors consider how state support is formed based on the specifics of market conditions, socio-economic changes, and priorities set by national regulators. The main focus is on finding a balance between the current needs of enterprises and a long-term sustainable development strategy based on innovation and fair distribution of resources. Instability in the functioning of sectoral business entities due to the lack of effective state support in Ukraine leads to the deterioration of their performance and the decline of state and communal enterprises. The article calls for the development of a high-quality pricing system that would take into account the needs and solvency of consumers, as well as ensure cost coverage and profitability of enterprises. The authors draw attention to the importance of developing cooperation between publishing houses, printing companies, wholesale and retail networks, as well as increasing the level of innovation and product quality. The importance of Ukraine's integration into the European context is emphasized, which involves the adaptation of national legislation to European standards and the consideration of institutional factors when developing state support. Ways of creating institutional criteria for state support are proposed, including subsidizing the issue of circulations, preferential taxation, taking into account the economic indicators of enterprises.

Recommendations for comprehensive approaches to support the development of domestic electronic publications, their integration into a digital library, the development of cooperation with foreign clients and the submission of grant applications to European institutions have been developed. The article concludes by emphasizing the role of coordinating the work of various state bodies in the development of the publishing and printing sector and the need for an integrated approach to the implementation of state policy in this area.

Keywords: state policy, publishing and printing sphere, state support model, institutional criteria, long-term development strategy.

Постановка завдання. Суспільство стало розвиватися завдяки інтелектуальним здібностям своїх членів, підтримці та просуванню культурних цінностей та національних традицій, а також завдяки вільному доступу до інформації, у тому числі до друкованих видань. Досвід розвинених країн свідчить, що наростання технологічного прогресу та розвиток інформаційних технологій не знижують інтересу до читання. Запит на книговидання залишається стабільним і навіть збільшується в умовах швидких економічних змін. Державна політика у сфері підтримки видавничо-поліграфічної діяльності повинна включати ретельно обдуману економічну та регулятивну стратегію, щоб більш ефективно використовувати обмежені ресурси. Необхідно впровадити систему розробки цілей державної підтримки, яка вимагає детального аналізу, переосмислення та визначення оптимальних шляхів гармонізації та адаптації підтримки видавництва та поліграфії в українських умовах [11]. У цьому аспекті органи державної влади стикаються із завданнями, що потребують узгодження промислових, фінансових, соціальних та культурних політик із міжнародними нормами обмеження державного втручання у ринкові процеси. Це включає зниження рівня державної підтримки для окремих суб'єктів чи галузей, якщо вона призводить до викривлення ринкової конкуренції та нерівності в розподілі економічних ресурсів у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багато наукових робіт та публікацій присвячені всебічному вивченню питань, які стосуються діяльності

підприємств у сфері видавництва та поліграфії, а саме: Буряк С. [3], Назаркевич І. [11], Сафонов Ю., Михайловська О. [12], Швайка Л. [14]. Серед них можна виокремити дослідження, що фокусуються на питаннях державної підтримки та регулювання цієї галузі: Афонін О. [1], Кваско А., Сухорукова О. [5], Мураховський А. [10]. Варто відзначити, що, хоча внесок цих науковців є значущим, в їхніх роботах не вистачає глибокого аналізу щодо доцільності та ефективності прямої та опосередкованої підтримки державою видавничо-поліграфічної сфери.

Мета статті. Аналіз ролі та значення державної політики в розвитку та регулюванні видавничо-поліграфічної сфери в Україні. Це включає оцінку існуючих законодавчих та регуляторних механізмів, визначення проблемних аспектів та виявлення потенційних шляхів покращення державного управління у цій сфері, зокрема через впровадження інноваційних підходів і стратегій.

Задачі дослідження:

- провести аналіз впливу державної політики на розвиток видавничо-поліграфічної індустрії, включаючи розгляд економічних, соціальних та культурних аспектів;
- виявити ключові проблеми та виклики, з якими стикається галузь, та визначити потенційні ризики та можливості для її розвитку;
- запропонувати рекомендації щодо оптимізації державної політики в сфері видавництва та поліграфії з метою підвищення її ефективності та впливу на розвиток галузі.

Виклад основного матеріалу. Ініціативи державного управління та контролю в різних секторах національної економіки часто обумовлені характеристиками певних видів економічної діяльності, стабільністю ринкових умов і змінами в соціально-економічному середовищі, а також пріоритетами, які встановлюються національними регуляторами, та специфічними вимогами різних видів бізнесу та його учасників. Очевидно, що державна підтримка в економічній сфері мотивована потребами громадян та суспільства в цілому. Втім, іноді вибір на користь надання додаткової підтримки певним компаніям або галузям може викликати конфлікт між тимчасовими потребами та основними засадами функціонування вільного ринку без перекосів у конкуренції [2]. Тому важливо знайти рівновагу між завданнями державної підтримки підприємств у видавничо-поліграфічному секторі для їхнього розвитку, вирішення соціальних проблем або подолання кризових моментів, та стратегією довготривалого сталого розвитку, що базується на інноваціях, справедливому розподілі ресурсів та підтримці конкурентоспроможної економіки на довгу перспективу.

Практичний досвід у видавничо-поліграфічному секторі виявляє, що взаємодія між підприємствами та органами державного управління має як позитивний, так і негативний вплив на їхню поведінку та ефективність в розробці стратегій розвитку галузі. Недолік ефективної державної підтримки в галузі видавництва та поліграфії в Україні призводить до нестабільності діяльності суб'єктів господарювання цієї сфери, що відображається у зниженні їхніх робочих показників та спаді багатьох комунальних і державних підприємств, обмежуючи їх можливості для розвитку.

Для покращення можливостей розвитку видавничо-поліграфічної сфери важливим є внесення змін до Закону України «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні» від 28.01.2016 р., зокрема щодо створення Українського інституту книги як державної організації. Його основними

завданнями будуть підтримка видавничої справи, заохочення читання, популяризація української літератури на міжнародному рівні та стимулювання перекладацької діяльності.

Необхідно підкреслити, що в Україні досі не розроблено достатнього виробництва обладнання для друку та обробки, а також більшості поліграфічних матеріалів, зокрема друкарських фарб, клеїв, лаків та плівок. Це змушує видавничо-поліграфічної сферу залежати від імпорتنих ресурсів. Велика частина витрат на виробництво друкованої продукції припадає на закупівлю цих матеріалів, особливо паперу, ціна на який росте щороку та є однією з найвищих в Європі, що, у свою чергу, збільшує собівартість кінцевого продукту [5]. Таким чином, без ефективної підтримки та регуляторної діяльності з боку держави для вирішення цих проблем та впровадження необхідних заходів для забезпечення стабільного розвитку, галузь буде залишатися позаду.

Ключовим аспектом у відносинах між видавництвами та поліграфічними підприємствами є ціновий чинник, який ускладнює їхню взаємодію. З останніх років спостерігається значне підвищення якості поліграфічних робіт та різноманітність конструкцій видань, що призводить до збільшення цін на поліграфічні послуги, що часто не відповідає очікуванням видавців. Ця ситуація потребує пошуку компромісу та взаєморозуміння між сторонами.

Одним із ключових аспектів у галузі є процес встановлення цін на продукцію. Цей процес є складним та багатограним, вимагає унікального підходу в кожній конкретній ситуації, і неправильне застосування методів ціноутворення може призвести до несприятливих результатів. Ефективність бізнесу досягається, коли висока цінність товарів або послуг досягнута за рахунок зниження витрат, що робить ціни доступними як для споживачів, так і для підприємства. Саме ці фактори повинні бути враховані в системній державній політиці у сфері видавництва та поліграфії.

Розробка якісної системи ціноутворення, що сприяє досягненню позитивних результатів, вимагає встановлення комплексу необхідних елементів: методів, стратегій, тактик, принципів, цілей та завдань. Ці елементи у взаємодії повинні забезпечувати обґрунтоване визначення оптимального рівня цін, з урахуванням факторів, що впливають на функціонування ринку.

Процес встановлення кінцевої ціни повинен відповідати двом основним критеріям: по-перше, встановлена ціна має покривати витрати, приносити прибуток і сприяти ефективній роботі та розвитку бізнесу; по-друге, ціна має враховувати платоспроможність та переваги споживачів, а також якість продукції [6].

Дієвість державної стратегії у сфері видавництва та поліграфії вимагає цілеспрямованого підходу до розвитку та створення новітніх методів управління на державному рівні. При цьому критично важливо враховувати зміни, що відбуваються в економіці країни. У контексті розвитку видавничо-поліграфічних підприємств необхідно мати актуальну інформацію про стан ринку, вдосконалювати внутрішню систему управління, засновану на ринкових принципах та стратегії розвитку. Видавництва мають розширювати виробничі зв'язки, налагоджувати співпрацю з поліграфічними підприємствами та оптово-роздрібними мережами, підвищувати рівень інновацій, задовольняти потреби споживачів, покращувати якість продукції та послуг. Важливим є розробка гнучкої цінової політики, підвищення кваліфікації працівників, забезпечення фінансової стабільності, врахування конкурентних переваг для забезпечення прибутковості, підвищення корпоративної культури та організації праці, мінімізація підприємницьких ризиків, а також розширення ринків збуту.

Враховуючи викладене і зважаючи на багаті традиції видавництва в Україні, а також значення нинішнього етапу розвитку українського суспільства, який склався на тлі воєнної агресії росії, актуальність державного втручання у видавничо-поліграфічній галузі, питання інформаційної безпеки та просування курсу на європейську інтеграцію, зокрема через реалізацію положень Асоціації між Україною та ЄС, та адаптацію національного законодавства до європейських стандартів, стає важливим урахування інституційних факторів у розробці програм державної підтримки видавничо-поліграфічної діяльності, які потребуватимуть подальшого розвитку [13].

Необхідно створити інституціональні критерії державної підтримки, які можуть включати субсидування випуску тиражів, пільгове оподаткування на основі економічних показників підприємств, враховуючи характеристики читацької аудиторії та ринкові умови специфічних видань. Такий підхід дозволить сконцентрувати підтримку на тих виданнях, які відповідають критеріям державної політики, забезпечуючи їхній успіх на ринку та відповідність запитам читачів, при цьому зберігаючи справедливу конкуренцію і визнаючи таку підтримку як законну.

Впровадження систематичного державного фінансування для розвитку інфраструктури ринку видавничої діяльності та ініціатив зі стимулювання читання через постійні дослідження з участю професійних асоціацій, книготорговельних компаній, бібліотек, а також фахівців та науковців є ключовим кроком [15].

Основний фокус державної підтримки має бути спрямований на фінансування авторських гонорарів, оплату послуг художників, творчих та технічних редакторів, а також інших професіоналів у креативній сфері. Це також сприятиме удосконаленню регулювання у сфері координації між вітчизняними та міжнародними літературними та мистецькими агенціями [4, 14].

Необхідно розпочати професійний та громадський діалог для визначення справедливих економічних інтересів видавців, дистриб'юторів та поліграфічних підприємств у контексті формування цінової політики на основі фіксованих цін, враховуючи сегментацію ринку та забезпечення беззбитковості для підприємств видавничої галузі. Такий підхід допоможе уникнути цінової дискримінації для споживачів у різних торгових мережах та створить сприятливі умови для розвитку малих видавництв.

Створення уніфікованих організаційних, технічних і методичних підходів для підтримки випуску вітчизняних електронних видань, включаючи формування єдиної мережі дистрибуції та їх інтеграцію в проєкт всезагальної цифрової бібліотеки, є критично важливим. Також потрібно розвивати обмін досвідом між видавцями щодо інноваційних практик, оскільки ця сфера дуже чутлива до інформаційної нерівності та цифрової трансформації суспільства [9; 12]. Це становить фундамент для забезпечення сталого розвитку інформаційної сфери країни та культурно-креативної економіки.

Розвиток системи підвищення кваліфікації для професіоналів у галузі видавництва, зокрема творчих спеціальностей, у співпраці з профільними закладами вищої освіти та видавництвами, участь у спільних освітніх програмах та залучення фахівців з перекладу до відбору молодих спеціалістів на основі конкурсів і грантів є не менш важливим [7].

Також потрібно розробити концепцію та стратегію залучення іноземних клієнтів для використання можливостей українських видавництв, а також посилювати координацію подання грантових заявок до європейських інституцій, просуваючи профільні поліграфічні послуги (рис. 1).

Рис. 1. Модель державної підтримки видавничо-поліграфічної сфери в сучасних умовах (розроблено авторами)

Ціль державної стратегії підтримки видавничо-поліграфічної сфери повинна охоплювати два ключові напрямки:

1. Форсування розвитку національної культури, що передбачає сприяння культурному прогресу українського суспільства через збільшення обсягу та розмаїття тематики вітчизняних видань, а також забезпечення доступу громадян до досягнень української та світової літератури, набуття знань тощо [3].
2. Підвищення економічної ефективності сектора, що включає подолання кризових явищ, інвестування в модернізацію обладнання, впровадження новітніх технологій, зниження витрат на виробництво видавничої продукції, підтримка видань українською мовою та мовами національних меншин, а також реалізація спеціалізованих програм для розвитку бібліотечної справи на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Щодо всебічного розвитку видавничо-поліграфічної індустрії, значне підвищення її орієнтації на ринок та оптимізація соціально значущих ефектів буде досягнуто за умови активної інтеграції інновацій у стратегічне планування компаній. Важливим є також розуміння продукції як результату ефективної координації ресурсів і технологій, а також урахування специфіки видавничо-поліграфічних товарів та послуг [1, с. 12].

Державне фінансування сектору, яке часто відбувається через гранти, субсидії та інвестиційні програми, сприяє розширенню діяльності, освоєнню

новітніх технологій і підтримці високої якості продукції у видавництвах та поліграфічних компаніях.

Українське законодавство включає норми, які регламентують видавничу та поліграфічну діяльність, зокрема в сфері авторських прав та розповсюдження книг, а також стандарти якості продукції. Коректне регулювання сприяє захисту прав авторів та видавців, а також забезпечує надійність та довіру серед споживачів. Уряд підтримує інноваційні ініціативи та технічний прогрес у цій галузі, включно з цифровізацією та автоматизацією процесів, надаючи необхідну технічну та програмну підтримку, а також експертну допомогу [10] (табл. 1).

Таблиця 1

*Інструменти державної підтримки у видавничо-поліграфічній сфері**

Інструмент	Опис
Фінансування	Державні гранти, субсидії, інвестиції для підтримки видавничої індустрії.
Регулювання	Законодавчі та нормативні акти, що регулюють видавничу діяльність, авторське право та розповсюдження книг.
Податкові пільги	Зниження податкового тягара для видавців і авторів, можливі податкові кредити або винятки.
Підтримка авторів і видавців	Програми та ініціативи для підтримки авторів і видавців, включаючи навчання, маркетинг, доступ до ресурсів.
Підтримка інновацій	Фінансування та ініціативи для розвитку нових технологій у видавничій сфері, підтримка стартапів та нових проєктів.
Технічна підтримка	Надання технічних ресурсів та допомоги, обладнання, програмного забезпечення для видавців та авторів.
Координація роботи державних органів	Ефективна взаємодія та координація між різними державними установами для розвитку видавничої індустрії.

**(сформовано авторами)*

Ефективна взаємодія між різними державними органами, відповідальними за розвиток видавничо-поліграфічного сектору, є критично важливою для створення сприятливого бізнес-середовища. Це передбачає гармонізацію політик, програм і ініціатив, спрямованих на підтримку галузі.

Наслідком досліджень є підтвердження, що ключовими напрямками для зростання ефективності національного сектору видавництва та поліграфії є впровадження цілеспрямованої та стимулюючої державної політики. Важливим є також координування наукових та проєктно-конструкторських робіт ведучих інноваційних центрів, дієва координація робіт у рамках державного регулювання. Крім того, необхідна співпраця та злагодження зусиль з провідними громадськими та галузевими організаціями для створення благодатного інфраструктурного середовища, що сприятиме розвитку української видавничо-поліграфічної сфери за рахунок інтенсивного використання розвиткових ресурсів [8]. Особлива увага має бути зосереджена на інноваційному елементі, який є важливим для поступу економіки в напрямку здобуття нових знань.

Висновки. Встановлено, що сектор видавництва та поліграфії, що відіграє ключову роль у розвитку національного культурного простору як неповторне джерело знань, потребує збалансованої державної стратегії. Це передбачає використання ефективних інструментів та механізмів регулювання, створення умов для зростання продуктивності за допомогою детально розроблених на державному рівні стратегій довгострокового розвитку, враховуючи цілі та місію суб'єктів господарювання в цій сфері, а також впровадження заходів підтримки.

Напрямки майбутніх наукових досліджень будуть зосереджені на вивченні інноваційно-інвестиційних аспектів розвитку галузі.

Визначено, що внесення змін до законодавства, зокрема, стосовно створення Українського інституту книги, може значно сприяти розвитку видавничої справи та популяризації читання. Доведено, що для сталого розвитку галузі потрібна стратегічна спрямованість та підтримка інновацій, включаючи цифровізацію та модернізацію обладнання. Ефективне управління вимагає злагодженої роботи державних органів, громадських об'єднань та підприємств галузі. Розробка стратегій залучення іноземних інвестицій та співпраці з європейськими партнерами може значно підвищити потенціал галузі.

Підвищення кваліфікації фахівців через співпрацю з закладами вищої освіти та організацію спеціалізованих курсів є важливим для підтримки високих стандартів у галузі. Основна мета державної політики має полягати не лише в економічній ефективності, але й у розвитку національної культури та забезпеченні доступу до літератури та знань для широких верств населення.

Список використаних джерел:

1. Афонін О. Про долю українського книговидання: реальність і перспективи. *Вісник книжкової палати України*. 2020. №9. С. 10–15. URL: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/218269> (дата звернення: 15.06.2023).
2. Бабина О. Стан та перспективи розвитку поліграфічної промисловості України в контексті маркетингу. *Економіка та суспільство*. 2022. №(44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-38>.
3. Буряк С. Книговидавнича діяльність сучасної України: стан, тенденції та перспективи розвитку. *Вісник книжкової палати України*. 2021. № 1. С. 10–21. URL: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/255741> (дата звернення: 15.06.2023).
4. Дрок П. Розвиток видавничо-поліграфічної справи за часи незалежності. *Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація*. 2019. № 6. С. 136–147. <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2018-6-136-147>
5. Кваско А., Сухорукова О. Стан та тенденції розвитку видавничо-поліграфічної галузі України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2498> (дата звернення: 15.06.2023). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-42>
6. Котляревський Я.В., Князев С.І., Мельников О.В. Напрями розвитку інноваційних процесів у видавничо-поліграфічній галузі. *Наука та інновації*. 2015. Т. 11. № 2. С. 5–19.
7. Кошелюк О.В. Інновації у видавничому секторі: досвід стартап-індустрії. *Видавнича діяльність в умовах розвитку новітніх технологій: вивчення запитів фахівців: монографія*. Київ, 2019. 272 с.
8. Македон В.В., Ільченко Н.О. Кон'юнктура світового ринку ІТ-послуг в умовах Економіки 4.0. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8525> DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.8 (дата звернення: 15.06.2023).
9. Македон В.В., Валіков В.П., Кошляк Є.Є. Світовий ринок праці в координатах цифрової економіки. *Академічний огляд*. 2020. № 1 (52). С. 91–107. DOI: 10.32342/2074-5354-2020-1-52-9
10. Мураховський А.Л. Державне регулювання у сфері видавничої справи. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 2. С. 3–8.
11. Назаркевич І.Б. Державне регулювання структурних змін в економіці України: проблеми та перспективи : монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 356 с.
12. Сафонов Ю.М., Михайловська О.В. Аналіз сучасного стану діяльності видавничо-поліграфічної галузі України. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7098> DOI: 10.32702/2307-2105-2019.6.10 (дата звернення: 15.06.2023).

13. Томчук О., Головченко Я. Конкурентоспроможність видавничо-поліграфічних підприємств в умовах глобальних викликів: реалії сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-100>
14. Швайка Л.А. Розвиток і регулювання видавничого підприємництва: монографія. Львів: УАД, 2005. 432 с.
15. Штангрет А., Дурняк Б., Мельников О. Видавнича справа та поліграфічна діяльність в Україні: регіональний аспект. *Технологія і техніка друкарства*. 2010. С. 206–216. DOI: 10.20535/2077-7264.4(30).2010.55784.

References

1. Afonin, O. (2020). Pro doliu ukrainskoho knyhovydannia: realnist i perspektyvy [About the fate of Ukrainian book publishing: reality and prospects]. *Visnyk knyzhkovoї palaty Ukrainy – Bulletin of the Book Chamber of Ukraine*, 9, 10-15. Retrieved from <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/218269> [in Ukrainian].
2. Babyna, O. (2022). Stan ta perspektyvy rozvytku polihrafichnoyi promyslovosti Ukrayiny v konteksti marketynhu [Status and development prospects of the printing industry of Ukraine in the context of marketing]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 44. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-38> [in Ukrainian].
3. Buriak, S. (2021). Knyhovydavnycha diialnist suchasnoi Ukrainy: stan, tendentsii ta perspektyvy rozvytku [Book publishing activity of modern Ukraine: state, trends and prospects of development]. *Visnyk knyzhkovoї palaty Ukrainy – Bulletin of the Book Chamber of Ukraine*, 1, 10-21. Retrieved from <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/255741> [in Ukrainian].
4. Drok, P. (2019). Rozvytok vydavnycho-polihrafichnoyi spravy za chasy nezalezhnosti [Development of the publishing and printing business during the times of independence]. *Sotsium. Dokument. Komunikatsiya*, 6, 136-147. <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2018-6-136-147> [in Ukrainian].
5. Kvasko, A., & Sukhorukova, O. (2023). Stan ta tendentsiyi rozvytku vydavnycho-polihrafichnoyi haluzi Ukrayiny [The state and development trends of the publishing and printing industry of Ukraine]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 51. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2498>. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-42> [in Ukrainian].
6. Kotlyarevs'kyj, Ya.V., Knyazyev, S.I. & Mel'ny'kov, O.V. (2015). Napryamy` rozvy'tku innovacijny`kh procesiv u vy'davny`cho-polihrafichnij haluzi [Development directions of innovative processes in publishing and printing industry]. *Nauka ta innovaciyi [Science and Innovation]*, 11, 2, 5-19 [in Ukrainian].
7. Koshelyuk, O.V. (2019). Innovatsiyi u vydavnychomu sektori: dosvid startap-industriyi [Innovation in the publishing sector: experience of the start-up industry]. *Vydavnycha diyal'nist' v umovakh rozvytku novitnikh tekhnolohiy: vyvchennya zapytiv fakhivtsiv [Publishing activity in the conditions of the development of the latest technologies: the study of requests specialists]*. Kyiv [in Ukrainian].
8. Makedon, V., & Ilchenko, N. (2021). World market of it services in the languages of economy 4.0, *Efektivna ekonomika*, [Online], 1. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8525>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.8. [in Ukrainian].
9. Makedon, V., Valikov, V., & Koshlyak, Y. (2020). Svitovyy rynek pratsi v koordynatakh tsyfrovoyi ekonomiky [The world labor market in the coordinates of the digital economy]. *Akademichnyy ohlyad*, 1(52), 91-107. DOI: 10.32342/2074-5354-2020-1-52-9 [in Ukrainian].
10. Murakhovs'kyj, A.L. (2015). Derzhavne rehulyuvannya u sferi vy'davny'choyi spravy` [State regulation in the sphere of publishing]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty` [Herald of the Book Chamber]*, 2, 3-8 [in Ukrainian].
11. Nazarkevych, I.B. (2020). Derzhavne rehulyuvannya strukturnykh zmin v ekonomitsi Ukrayiny: problemy ta perspektyvy: monohrafiya [State regulation of structural changes in the economy of Ukraine: problems and prospects: monograph]. L'viv : LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].

12. Safonov, Yu.M., & Mykhailovska, Yu.M. (2019). Analiz suchasnoho stanu diyal'nosti vydavnycho-polihrafichnoyi haluzi Ukrayiny [An analysis of the current state of the publishing and printing industry in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, [Online], 6. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7098>. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.6.10 [in Ukrainian].
13. Tomchuk, O., & Holovchenko, YA. (2022). Konkurentospromozhnist' vydavnycho-polihrafichnykh pidpryyemstv v umovakh hlobal'nykh vyklykiv: realiyi s'ohodennya [Competitiveness of publishing and printing enterprises in the conditions of global challenges: today's realities]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-100> [in Ukrainian].
14. Shvayka, L.A. (2005). Rozvytok i rehulyuvannya vydavnychoho pidpryyemnytstva: monohrafiya [Development and regulation of publishing entrepreneurship: monograph]. L'viv: UAD [in Ukrainian].
15. Shtanhret, A., Durnyak, B., & Mel'nikov, O. (2010). Vydavnycha sprava ta polihrafichna diyal'nist' v Ukrayini: rehional'nyy aspekt [Publishing business and printing activity in Ukraine: regional aspect]. *Tekhnolohiya i tekhnika drukarstva*, 206-216. DOI: 10.20535/2077-7264.4(30).2010.55784 [in Ukrainian].

Подано до редакції 31.10.2023 р.

Прийнято до друку 30.11.2023 р.